

RYDÖBRUKS SKOLA & FÖRSKOLA RYDÖ 2:61, HYLTE KOMMUN

RENOVERING AV SKOLA OCH FÖRSKOLA

BILAGA 3 – SAKKUNNIGUTLÅTANDE TILLGÄNGLIGHET

Upprättat av:

Peder Granath, Tyréns
2023-07-12

RYDÖBRUKS SKOLA & FÖRSKOLA
RYDÖ 2:61, HYLTE KOMMUN
Renovering av skola och förskola
Uppdragsnummer: 336700

BAKGRUND

Rydöbruks skola invigdes 1960 och består av två huskroppar – en klassrumsbyggnad och en gymnastik- och matsalsbyggnad – samt ett fåtal mindre komplementbyggnader. Skolan är belägen på fastigheten Rydö 2:61, på adressen Smålandsgatan 10, i samhället Rydöbruk i Hylte kommun. Det är en grundskola för årskurserna förskoleklass till årskurs 6 (F–6), samt fritidshem.

Skolan har sedermera om- och tillbyggt och inrymmer idag även en förskola med två avdelningar.

Klassrumsbyggnaden (475 m²) är i ett plan och inrymmer klassrum, personalrum och bibliotek. I denna byggnad finns tre toaletter. Ingen av toaletterna är tillgänglig för personer som använder rullstol (RWC).

Gymnastik- och matsalsbyggnaden (745 m²) består av tre våningsplan, varav ett källarplan som inrymmer omklädnings- och duschrut samt vaktmästeri. Entréplanet inrymmer gymnastiksal, förråd m.m., samt förskolans lokaler. Det övre planet, beläget ovanpå källardelen, utgörs av matsal och mottagningskök med tillhörande utrymmen. I denna byggnad finns nio toaletter. Ingen av toaletterna är, enligt dagens krav, tillgänglig för personer som använder rullstol (RWC).

Det finns planer på att riva en c:a 75 m² stor del av förskolelokalerna, och ersätta den delen med en ny tillbyggnad om c:a 100 m² på samma plats. Idag bedrivs förskoleverksamheten i en separat paviljongbyggnad.

En utredning om framtiden för Rydöbruks skola och förskola har genomförts av kommunledningskontoret, där de olika perspektiven att antingen avveckla eller utveckla skolan och förskolan har bedömts. Därefter har kommunstyrelsen lagt ett förslag om nedläggning av skolan och förskolan. Förslaget har nu återremitterats och ska tas upp på ett kommande kommunfullmäktige.

SYFTE

Syftet med detta tillgänglighetsutlåtande är att utifrån dagens status för skolans byggnader redogöra för ställningstaganden och förslag på åtgärder som bedöms lämpliga för att uppnå en grundläggande och rimlig nivå på tillgängligheten och användbarheten för elever, personal och besökare med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Utgångspunkten för detta är utformnings-, tekniska egenskaps- och tomtkraven i Plan- och bygglagen kap. 8, 1 §, punkt 3; 4 §, punkt 8; och 9 §, punkt 5; samt föreskrifter och allmänna råd till dessa krav i Boverkets byggregler (BBR).

Bedömningen baseras på BFS 2011:6 med ändringar t.o.m. BFS 2020:4 (BBR 29). Vid granskningen har tillämpats lagstiftningens krav vid *ändring* av byggnader.

Frångänglighet – möjligheten för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att utrymma byggnaderna i händelse av brand – berörs endast översiktligt i detta tillgänglighetsutlåtande.

UNDERLAG

Underlag för detta utlåtande är byggnadsritningar för de båda huskropparna – dels de ursprungliga arkitekturritningarna från 1959, dels ritningar avseende en om- och tillbyggnad av gymnastik- och matsalsbyggnaden 1995.

Utöver detta har Hylte kommuns utredning "Framtiden för skola och förskola i Rydöbruk", daterad 2023-04-25, använts i arbetet med detta utlåtande.

Fotografier, såväl från skolgården som inifrån byggnaderna, har studerats för allmän orientering av befintliga förhållanden.

Platsbesök har inte genomförts.

TILLGÄNGLIGHETSKOMMENTARER

Tillgängliga och användbara gångvägar, angörings- och parkeringsplatser – BBR 3:122, 3:514

Skol- och förskoletomtens förutsättningar för tillgänglighet och användbarhet har i detta sammanhang inte studerats närmare då något platsbesök ännu inte har genomförts. Generellt får dock förutsättningarna betraktas som goda då inga betydande nivåskillnader finns på tomten.

Tomtytan från entrégrinden fram till huskropparnas respektive huvudentréer bedöms vara tämligen plan och fri från hinder. Det torde finnas goda möjligheter att angöra med bil inom kort gångavstånd från båda huvudentréerna.

För att förbättra den utvändiga tillgängligheten bör man överväga att anlägga en parkeringsplats för rörelsehindrade, med breddmått 5,0 meter. En sådan parkeringsplats förses med markmålning och tydlig skyltning, och bör helst finnas inom 25 meters gångavstånd från en tillgänglig entré.

Tillgängliga och användbara entréer – BBR 3:132, 3:143, 3:512

Vid klassrumsbyggnadens huvudentré, på gaveln mot sydväst, behöver en mindre befintlig nivåskillnad mellan marken och den invändiga golvnivån åtgärdas för att entrén ska bli tillgänglig för personer som använder rullstol. Detta kan åstadkommas antingen genom att lokalt höja marken vid entrézonen, eller genom att en kort entréramp anläggs utanför entrédörren.

Vid gymnastik- och matsalsbyggnadens huvudentré finns en icke obetydlig marklutning upp till entrézonen. Det bör säkerställas att denna lutning inte överstiger 1:12. Om så är fallet behöver lutningen åtgärdas med markåtgärder så att den begränsas till max 1:12. Annars föreligger en påtaglig risk för att tippa med rullstol. Här behövs också en ledstång på ena sidan av detta lutande gångstråk.

Vid förskolan finns en altan i anslutning till ett av förskolans allrum. Altandörren behöver vara tillgänglig så att personer som använder rullstol kan ta sig ut på altanen och använda denna. Det innebär bland annat att eventuella nivåskillnader vid dörrtröskeln kan behöva åtgärdas, exempelvis med en tröskelramp eller liknande. Då denna altandörr används för att ta sig från förskolebyggnaden ut till förskolegården är det också viktigt att tänka på att nivåskillnaden mellan altandäcket och förskolegårdens marknivå behöver överbryggas. Detta görs lämpligen genom att altanen kompletteras med en ramp.

Övriga entréer till byggnaderna bedöms vara av underordnad betydelse och inte direkt omfattas av tillgänglighetskrav. Dock behövs utredas vilka övriga entrédörrar som ska vara frångängliga i händelse av brand. Exempelvis bedöms ytterdörren i korridoren i den nordöstra delen av klassrumsbyggnaden vara en sådan dörr. Detsamma gäller för utrymningsdörren från gymnastiksalen till förskolegården. Vid frångängliga dörrar måste nivåskillnaden mellan den invändiga golvnivån och den utvändiga marknivån vara tillräckligt låg för att det inte ska föreligga risk för att tippa med rullstol vid utpassage genom dörren. Detta kan åstadkommas antingen genom att marknivån höjs lokalt, eller genom att en kort entréramp anläggs, utanför den aktuella dörren.

Huvudentréerna vid båda byggnaderna bör utrustas med dörrautomatik med säkerhets-sensorer.

Trösklar vid huvudentrédörrarna ska, i förekommande fall, vara så låga som möjligt och fasade. Nivåskillnad i tröskel bör inte vara högre än max 20 mm.

Tillgänglighet och användbarhet i byggnader – BBR 3:14, 3:511

RWC

Då fullt tillgängliga och användbara toaletter (RWC), med minsta måtten 2200 x 2200 mm, saknas i byggnaderna i dagsläget är det viktigt att sådana tillskapas i båda byggnaderna.

I klassrumsbyggnaden behövs en RWC.

I gymnastik- och matsalsbyggnaden behövs minst en RWC på entréplanet, samt en RWC även på det övre planet, d.v.s. i anslutning till matsalen.

Alla RWC i byggnaderna behöver förses med säkerhetslarm och lämpligt utformad och placerad inredning och utrustning.

Radiatorer, inklädnader o. dyl. får inte placeras i det fria utrymmet mellan RWC:ns toalettstol och vardera sidoväggen. Om radiator eller andra hinder placeras vid sidan av toalettstolen ska avståndet till dessa hinder vara minst 900 mm.

Omklädningsrum

Gymnastiksalens omklädnings- och duschrum finns endast på det lägsta planet i byggnaden, källarplanet en halvtrappa ner från gymnastiksalens nivå. Då källarplanet endast nås via en trappa är de befintliga omklädningsrummen otillgängliga för personer som använder rullstol.

Tillgängligheten vad gäller omklädnings- och duschmöjligheter löses lämpligen genom att ett nytt, tillgängligt omklädningsrum inrättas på entréplanet, d.v.s. på samma nivå som gymnastiksalen. (Detta nya omklädningsrum skulle utgöra ett tillgängligt komplement till de befintliga, otillgängliga omklädningsrum som finns på källarplanet.)

Ett sådant nytt tillgängligt omklädningsrum bör ha ett duschrum med minst en tillgänglig duschplats med måtten 1000 x 1500 mm. I övrigt bör omklädningsrummet ha plats för flera elever, varav minst två som använder rullstol. I omklädningsrummet ska det finnas en RWC, samt lämpligen även en WC.

Kommunikationsutrymmen – BBR 3:142, 3:511

I klassrumsbyggnaden finns en nivåskillnad i det centrala korridorstråket som idag överbryggas med en kortare ramp. Denna ramp behöver åtgärdas då dess lutning förmodligen är brantare än 1:12, som är den maximalt tillåtna lutningen för en ramp. En lösning vore eventuellt att bygga en ny ramp, med lutning max 1:12, som får uppta ungefär halva korridorbredden, medan ett gångstråk med trappa får löpa vid sidan av rampen. Den befintliga takhöjden kan vara en begränsande faktor för rampens utformning och placering.

I gymnastik- och matsalsbyggnaden finns idag, i den del av byggnaden som används för förskoleverksamheten, en nivåskillnad som överbryggas med trappsteg. Det är viktigt för tillgängligheten att en eventuell tillbyggnad av förskolans lokaler utförs på samma färdigolvnivå som den befintliga delen av förskolan.

Kontraster och markeringar – BBR 3:1423

I tillgängliga hygienrum (RWC) ska det finnas kontrasterande färgsättning bakom toalettstol och tvättställ. I övriga hygienrum (WC) bör det finnas kontrasterande färgsättning bakom toalettstol och tvättställ.

Kontrastmarkeringarnas ljushetskontrast ska vara minst 0,40 enligt NCS.

Orienterande skyltar – BBR 3:1425

Skyltar i byggnaderna ska ha ljushetskontrast och vara lättbegripliga och lättlästa och placerade på lämplig höjd. De bör vara kompletterade med bokstäver i upphöjd relief och ytan bör inte ge upphov till reflexer.

Dörrskyltar ska placeras vid sidan om dörren, på handtagssidan, lämpligen 1400 mm över golv.

Dörrar – BBR 3:143

Dörrar som ska vara tillgängliga behöver medge passage med rullstol. Någon inventering av graden av tillgänglighet för dörrarna i dessa byggnader har inte gjorts i detta sammanhang då inget platsbesök har genomförts. Det fria passagemåttet för dörrar som ska vara tillgängliga bör vara minst 800 mm med dörren uppställd i 90°. Ett antal av de befintliga dörrarna i de båda byggnaderna behöver sannolikt bytas ut för att erforderligt passagemått ska åstadkommas.

I klassrumsbyggnaden är dörrarna till klassrummen placerade i dörrnischer, vilket gör att dörrtrycket på klassrumssidan av dörren är något svåråtkomligt för personer som använder rullstol. Ifall dessa dörrar byts ut, av tillgänglighetsskäl eller av andra skäl, bör de nya dörrarna placeras ungefär i mitten av dörrnischerna, för att förbättra åtkomligheten till dörrarnas trycken.

Dörrar som ska vara tillgängliga får inte vara försedda med dörrstängare. Om sådana dörrar har dörrstängare idag behöver dessa tas bort. Om dörrstängare av något skäl behöver vara kvar krävs i stället att dörren utrustas med dörrautomatik för att bli tillgänglig.

Trösklar vid tillgängliga innerdörrar ska vara så låga som möjligt och fasade. Nivåskillnad i tröskel vid innerdörrar bör inte vara högre än max 15 mm.

Hiss – BBR 3:144, 3:513

I gymnastik- och matsalsbyggnaden nås matsalen, som är belägen på det övre våningsplanet, via trappa eller via en utvändig varuhiss. För att åstadkomma en acceptabel tillgänglighet behöver en invändig hiss installeras för att göra matsalen tillgänglig från byggnadens entréplan.

Hissens invändiga korgmått behöver vara minst 1100 x 1400 mm för att rymma en person som använder rullstol och en medhjälpare.

Hissen ska utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga självständigt kan använda den.

Utanför hissen, på båda våningsplanen, behöver det finnas tillräckligt utrymme för att vända med en mindre utomhusrullstol (minst 1500 mm vändcirkel).

Hissens dörrar (fronter) behöver kontrastera i ljushet mot omgivande ytor för att hissen ska vara lätta att upptäcka och hitta fram till. Ljushetskontrasten ska vara minst 0,40 enligt NCS.

OMDÖME

Det är min bedömning att det idag finns ett antal uppenbara brister i tillgängligheten och användbarheten i de båda byggnader som utgör Rydöbruks skola och förskola. Jag har redogjort för dessa brister och kommenterat dem i det föregående.

Jag bedömer vidare att det, med hänsyn till byggnadernas nuvarande tillgänglighetsstatus och förutsättningar för anpassningar av det befintliga, finns mycket goda utsikter att man med ledning av dessa tillgänglighetskommentarer ska kunna åstadkomma en god, grundläggande nivå på tillgängligheten och användbarheten som, allt sammantaget, får betraktas som en tillfredsställande nivå för den skol- och förskoleverksamhet som byggnaderna används för.

Dessa slutsatser och kommentarer ska betraktas som en redogörelse i grova drag för hur lagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan uppfyllas. Hur de olika anpassningarna ska utformas på en mer detaljerad nivå kräver, bland annat, en mer noggrann undersökning på plats av de aktuella byggnadernas nuvarande status, och behöver därför studeras närmare i ett senare skede.

Eskilstuna den 12 juli 2023

Peder Granath

Arkitekt SAR/MSA
Certifierad sakkunnig av tillgänglighet

Tyréns Sverige AB
Smedjegatan 33
632 20 Eskilstuna

peder.granath@tyrens.se
070-656 90 03